

บทที่ 1

บทนำ

ความเข้มแข็งและความสำคัญของปัญหา

โทรทัศน เป็นสื่อมวลชนที่ต้องใช้คลื่นวิทยุอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณชน ดังนั้น จึงมีการยอมรับกันมาตั้งแต่เบื้องแรกแล้วว่า จะต้องมีการควบคุมการดำเนินงานกิจการโทรทัศน นับตั้งแต่ถือกำเนิดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2498

ด้วยการยอมรับเช่นนี้ โทรทัศนไทยทุกช่องจึงเป็นกิจการของรัฐโดยทางนิตินัย รัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ จะเป็นผู้ออกระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับใช้ รวมทั้งกำหนดวิธีการ และเนื้อหาของการดำเนินงานกิจการโทรทัศนด้วย (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530)

เนื่องจากโทรทัศนมีบทบาทที่สำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย นั่นคือ การเป็นองค์การที่เป็นสื่อกลางส่งผ่านข่าวสาร ข้อมูล กฎระเบียบต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง ด้วยเหตุที่ว่าในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งกำลังจะกลายเป็นสังคมข่าวสารนั้น ระบบสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ระบบราชการมีความเจริญเติบโตก้าวหน้าพร้อม ๆ กับที่ระยะทางระหว่างผู้นำกับประชาชนก็ห่างไกลกันมากขึ้น สื่อมวลชนในยุคปัจจุบัน จึงได้เข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดกระบวนการไหลของข่าวสาร 2 ทิศทาง คือ จากประชาชนสู่รัฐและจากรัฐสู่ประชาชน รวมทั้งมีบทบาทในการตรวจสอบและคงไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง เพราะถ้าประชาชนไม่มีความรู้ทางสังคมและการเมืองเพียงพอ ก็จะไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ทำให้รัฐบาลทำงานง่ายขึ้นและอาจมีการปิดบังและบิดเบือนข้อมูลเสมอ ๆ โดยที่ประชาชนไม่สามารถตีความให้แตกต่างจากรัฐบาลบ่อนให้ และไม่สามารถเชื่อมโยงข่าวสารข้อมูลทางการเมืองในฐานะที่เป็นองค์การที่ให้การสนับสนุนต่อพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองตามแนวคิดพุนิยม อย่างไรก็ตาม

ในปัจจุบันพบว่าแนวความคิดนี้ลดความสำคัญลง เนื่องจากหนังสือพิมพ์ที่เป็นของพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ลดน้อยลง แนวโน้มของการใช้สื่อโทรทัศน์ในทางการเมือง จึงได้รับความสนใจมากขึ้น ทั้งในทางปฏิบัติและการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติของสื่อเอง ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อ และทัศนคติทางการเมืองของผู้รับดังต่อไปนี้ (Lang 1987 : 26)

- โทรทัศน์เสนอภาพเหตุการณ์ หรือบุคคลในลักษณะใกล้ชิด (Close-Up) ทำให้ผู้รับเกิดความคุ้นเคยกับกิจกรรมทางการเมืองและบุคคล

- โทรทัศน์ให้ทั้งภาพและเสียงที่มีชีวิตชีวา ทำให้ผู้รับเกิดความรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์และมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะนั้นด้วย

- จากคุณสมบัติของโทรทัศน์ ผู้รับสามารถมองเห็นภาพด้วยตา และได้ยินเสียงด้วยหูของตนเอง และเป็นที่เชื่อกันว่าภาพนั้นไม่โกหก ผู้รับจึงมักจะเชื่อในสิ่งที่โทรทัศน์นำเสนอ

- การดูโทรทัศน์ในบางครั้ง อาจจะดีกว่าไปอยู่ในเหตุการณ์ เพราะเห็นภาพได้ละเอียดและสมบูรณ์มากกว่า

ดังนั้น จากการเล่นบทบาทของสื่อโทรทัศน์ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านวัฒนธรรม การสร้างภาพความเป็นจริงทางสังคม และที่สำคัญ คือ ทางการเมือง ได้ทำให้ทุกฝ่ายเห็นถึงความสำคัญ และอิทธิพลของสื่อประเภทนี้ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้นำ ประกอบกับโครงสร้างของระบบกระจายเสียงที่เป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ด้วย ก็ได้หันมาให้ความสนใจกับการใช้สื่อโทรทัศน์สนับสนุนนโยบายและกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้นกว่าเดิม เป็นการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากการใช้โทรทัศน์ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 1950 เป็นต้นมา

เนื่องจากโทรทัศน์เป็นเสมือนทรัพยากรธรรมชาติ อันสาธารณชนพึงได้ประโยชน์ร่วมกัน และด้วยเหตุที่ว่า ได้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการโทรทัศน์ในด้านต่าง ๆ ทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาควบคุมโดยลักษณะ โครงสร้างกรรมสิทธิ์ และการควบคุมผ่านทาง

กฎหมาย ส่วนในการดำเนินกิจการโทรทัศน์นั้น รัฐเป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด แต่ในระดับ
 ดำเนินการจัดการจะแตกต่างกัน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ (สายทิพย์ สุคติพันธ์
 2531 : 107-108)

1) รัฐเป็นเจ้าของและดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการนั้น ๆ และ
 รายได้หลักมาจากโฆษณาสินค้า สถานที่ที่ดำเนินการแบบนี้ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก
 ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ในส่วนภูมิภาค

2) รัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของสถานี และดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้น
 โดยรายได้หลักมาจากธุรกิจโฆษณา ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

3) บริษัทเอกชนเข้าช่วงสถานีของราชการ และวิสาหกิจ ไปดำเนินการในระยะ
 เวลาที่กำหนด ได้แก่ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

4) รัฐเป็นเจ้าของโดยตรง และดำเนินการโดยงบประมาณของแผ่นดินทั้งหมด
 ไม่มีเวลาการโฆษณาสินค้า ใช้เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ได้แก่ สถานีโทรทัศน์
 แห่งประเทศไทย ช่อง 11

นอกจากรัฐบาลเป็นเจ้าของกิจการสื่อโทรทัศน์โดยโครงสร้างกรรมสิทธิ์แล้ว รัฐ
 ยังใช้กฎหมายและระเบียบควบคุมกิจการวิทยุโทรทัศน์อีกหลายฉบับ ซึ่งสามารถจัดประเภท
 ได้ดังนี้

- กฎหมายเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ พระราชบัญญัติ
 วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ 2498 และพระราชบัญญัติวิทยุ-โทรทัศน์ 2502

- คำสั่งของคณะกรรมการปกครองแผ่นดิน ได้แก่ คำสั่งของคณะกรรมการ
 ปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 15 และฉบับที่ 17

ดังนั้น จากลักษณะโครงสร้างกรรมสิทธิ์และกฎหมายที่ออกมาควบคุมการดำเนินงาน
 และเนื้อหาของรายการ เราจึงพบว่าระบบการกระจายเสียงของไทย มีลักษณะที่ถูกควบคุม

ให้เป็นสื่อสนองนโยบายของรัฐ และรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลตลอดมา แม้ว่าในปัจจุบัน ถ้าพิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์แล้ว จะพบว่า เป็นรายการบันเทิงที่แข่งขันกันด้านการค้าและธุรกิจโฆษณาเป็นหลัก จากการที่รัฐเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบรายการ โดยวิธีการ "ซื้อเวลา" มาดำเนินการเองก็ตาม แต่โทรทัศน์ก็ยังถูกควบคุมและใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มต่าง ๆ เพื่อช่วงชิงการสนับสนุนจากประชาชนอยู่ดี โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดความขัดแย้ง หรือวิกฤติการณ์ทางการเมือง ซึ่งตรงกับสมมุติฐานแบบเศรษฐศาสตร์การเมืองของมาร์กซิสต์ ที่ว่า "สื่อมวลชนเป็นของใครก็รับใช้ประชาชนของคนกลุ่มนั้น" ตัวอย่างเช่น ในการปราบปราม 6 ตุลาคม 2519 คณะทหารสามารถใช้สื่อมวลชนกระจายเสียงเข้าถึงผู้รับสาร ได้อย่างกว้างขวางในเวลาอันรวดเร็ว ในขณะที่กลุ่มพลังต่อต้านสามารถใช้สื่อระหว่างบุคคล หรือสื่อสิ่งพิมพ์บางฉบับซึ่งให้ผลในขอบเขตที่จำกัดกว่า (สายทิพย์ สุกดีพันธ์ : 110) หรือตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ สมัยแรก ก็ได้เริ่มให้มีการถ่ายทอดรายการสำคัญของรัฐบาล ไปทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องพร้อม ๆ กับรายการทางวิทยุกระจายเสียง หรือในกรณีของพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ได้ใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 5 และช่อง 7 ซึ่งเป็นสถานีที่อยู่ภายใต้การดูแลและดำเนินการของทหาร เป็นเครื่องมือในการตอบโต้รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ที่ได้ใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 9 ส่วนกระแสของกองทัพในเรื่องการลดค่าเงินบาทในปี 2527 เหตุการณ์ทางการเมืองเหล่านี้ ส่งผลให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นต้องอาศัยสื่อโทรทัศน์ในระดับนโยบาย สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ในฐานะสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติจึงเกิดขึ้น จากเดิมที่มีอยู่แล้ว 4 สถานี

จากเหตุการณ์ไม่สงบเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2536 (17-20 พฤษภาคม) ดร.รัตนะ บัวสนธิ ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญของบทความพิเศษจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติว่า ฝ่ายรัฐบาลปิดกั้นเสรีภาพในการเสนอข่าวสารอย่างเที่ยงตรงของสื่อมวลชน โดยใช้อำนาจแทรกแซงการเสนอข่าวผ่านโทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนหนังสือพิมพ์บางฉบับ และโฆษณาชวนเชื่อให้ข่าวในทางลบต่อผู้ชุมนุม ทำให้เกิดความสงสัยต่อกลุ่มชนที่ได้รับข่าวสารจึงพากันหลั่งไหลมายังถนนราชดำเนิน เพื่อพิสูจน์ข้อมูลที่ได้จากสื่อประเภทโทรทัศน์ โทรทัศน์ ทำให้จำนวนของผู้ชุมนุมเพิ่มมากขึ้น ยิ่งข่าวสารจากฝ่ายรัฐบาลบิดเบือนมากเท่าใด คนก็จะเข้าร่วมชุมนุมมากขึ้น การประกาศข่าวเฉพาะกิจทางวิทยุและโทรทัศน์ เป็นเหตุให้ประชาชนหมดความเชื่อถือ และความไว้วางใจเกินกว่าจะกัญญาพจน์กลับคืนมาได้ในช่วงเวลานั้น ๆ

ลักษณะของ ไทรทัศน์ไทยที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ จึงเกิดขึ้นจากความเกี่ยวข้องและการประสานประโยชน์ของผู้กลุ่มอำนาจ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอำนาจทางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล นำโดยรัฐมนตรีและนักการเมือง ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลกิจการสื่อมวลชนประเภทนี้ กลุ่มอำนาจทางการบริหาร ได้แก่ หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับงานกิจการวิทยุกระจายเสียงและ ไทรทัศน์ ซึ่งได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ กรมไปรษณีย์ โทรเลข ทหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ คือ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ม.ท. ทั้งสองกลุ่มแรกนี้ มีหน้าที่กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์และเงื่อนไข ตลอดจนนโยบายในการควบคุมกิจการแต่ละยุคแต่ละสมัย นอกจากการควบคุมกิจการ ไทรทัศน์ โดยอำนาจทั้งสองประเภทนี้แล้ว เราจะเห็นได้ว่า กิจการ ไทรทัศน์เป็นกิจการสื่อมวลชนที่ต้องอาศัยทุนและงบประมาณสูง ดังนั้น แม้ว่าโดยทางนิตินัย สถานะ ไทรทัศน์ และคลื่นความถี่ที่ใช้ออกอากาศของแต่ละสถานีจะเป็นกรรมสิทธิ์และทรัพย์สินของรัฐหรือหน่วยงาน แต่โดยทางปฏิบัติแล้ว เอกชนและกลุ่มนักธุรกิจ หรือกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจ ก็ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการ และการดำเนินกิจการ ไทรทัศน์ อยู่มากกว่าร้อยละ 50 ทั้งนี้ มองจากการที่กลุ่มนักธุรกิจได้รับสิทธิและสัมปทานในการดำเนินกิจการสถานี ไทรทัศน์ 2 สถานี ได้แก่ สถานี ไทรทัศน์สีกองที่พบช่อง 7 และ ไทยทีวีสีช่อง 3 ของ อ.ส.ม.ท. ตลอดจนการซื้อเวลาอุปถัมภ์รายการต่าง ๆ ของ สถานี ไทรทัศน์ช่องอื่น ๆ แม้แต่สถานีวิทยุ ไทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ซึ่งเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นสถานี ไทรทัศน์ที่จะใช้ในการศึกษา และการประชาสัมพันธ์กิจการของรัฐ ก็มีเอกชนเข้ามามีบทบาทในการเสนอเนื้อหาและรายการบางประเภท

สำหรับรายการข่าว ไทรทัศน์นั้น ก็มีสภาพที่ต้องตกอยู่ภายใต้การประสานผลประโยชน์ของผู้กลุ่มอำนาจทั้งสาม เช่นเดียวกับกับเนื้อหาหรือรายการ ไทรทัศน์ประเภทอื่น (ระวีวรรณ ประกอบผล, อ้างแล้ว)

หากพิจารณาความขัดแย้งในกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างฝ่ายผู้ผลิตกับรัฐบาล จะเห็นได้ว่า ทุกครั้งที่ความขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้ที่มีอำนาจอยู่ในบ้านเมืองเวลานั้น ก็มักจะใช้วิธีการตักเตือนว่ากล่าว และการลงโทษเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ในบางครั้งถึงกับไม่อนุญาตให้นักข่าวไปรายงานข่าว เช่น ในกรณีที่ข่าวแปซิฟิกฯ จะไปทำข่าวการเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ เพราะรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เกรงว่าจะเกิดปัญหาด้านสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์

ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ นั้น ชาวความขัดแย้งหรือถูกควบคุมมักไม่ค่อยปรากฏ แต่ก็ได้หมายความว่าไม่มีความขัดแย้ง หรือไม่มีปัญหาในการถูกควบคุม หากแต่ในความเป็นจริงนั้น สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เป็นสถานีที่ถูกควบคุมโดยกองทัพบกช่อง 7 นั้น แม้ว่าจะบริหารงานโดยเอกชนแต่ก็ต้องระวังไม่ให้ "ลั่วเสิน" อันจะมีผลทำให้กระทบกระเทือนการดำเนินงานด้านอื่น สำหรับช่อง 3 ก็คล้ายกับช่อง 7 ที่จะต้องระวังตัวไม่ให้กระทบกระทั่งกับผู้มีอำนาจ บางครั้งการทำข่าวที่เกี่ยวกับปัญหาบางอย่าง ก็ไม่สามารถสัมภาษณ์แบบวิเคราะห์เจาะลึกเพื่อออกอากาศได้ เพราะได้รับการ "ร้องขอ" จาก "ผู้ใหญ่"

ภาพปัจจุบันของรายการข่าวโทรทัศน์ในบ้านเรา ยังคงมีความเคลื่อนไหวและการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง ทุกสถานีต่างก็พยายามเสนอบริการด้านข่าวสารที่เน้นความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ แต่การเมืองที่เข้ามาแทรกแซงการทำงานของผู้นับถืองานข่าว ก็ทำให้การทำงานของผู้นับถืองานข่าวไม่เป็นอิสระเท่าที่ควร

ลักษณะความสัมพันธ์อีกประการหนึ่ง ที่ปรากฏชัดขึ้นในช่วงเวลาตั้งแต่รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จนถึงช่วงก่อนเหตุการณ์ไม่สงบเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ก็คือ การแบ่งแยกที่ค่อนข้างชัดเจนระหว่างกิจการโทรทัศน์ของ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง คือ ช่อง 9 และช่อง 3 ของ อ.ส.ม.ท. ที่ถูกมองจากทุกฝ่าย รวมทั้งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลว่าเป็น "โทรทัศน์ช่องรัฐบาล" ในขณะที่โทรทัศน์อีก 2 สถานี คือ ช่อง 5 และช่อง 7 ถือว่าเป็น "ช่องทหาร" ดังนั้น ในยามที่เกิดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในบ้านเมืองระหว่างรัฐบาล ฝ่ายค้าน หรือ ทหาร สถานีโทรทัศน์ทั้งสองฝ่าย ก็จะทำหน้าที่ในลักษณะที่ต่างกันไป ช่อง 9 และช่อง 3 จะทำหน้าที่ตามนโยบายของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ขณะที่ช่อง 5 และช่อง 7 จะดำเนินการตามนโยบายของกองทัพบก และในบางกรณีก็เกิดปัญหาขึ้น ดังเช่น ในช่วงเวลาภายหลังที่ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เริ่มตั้งพรรคการเมืองและเดินทางไปปราศรัยตามสถานที่ต่าง ๆ ก็มีข่าวออกมาว่ามีคำสั่งห้าม ช่อง 9 และช่อง 3 ออกอากาศข่าวเกี่ยวกับ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งในเวลาต่อมา รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีก็ออกมาปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง

ในแง่ของข่าวโทรทัศน์นั้น แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการปรับปรุงและพัฒนาไปมาก โดยเงื่อนไขของความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ การควบคุมทางการเมืองก็ยังคงมีบทบาทสูงในการกำหนดลักษณะของข่าวบางส่วน ที่ยังคงมีลักษณะเป็นข่าวพิธีการ ข่าวราชการ ในขณะที่เดียวกัน เงื่อนไขบางอย่างที่เกิดจากการบริหารงาน ก็ทำให้สถานีโทรทัศน์ไม่มีทางเลือกมากมายนัก เพราะทุกสถานียังต้องเสนอข่าวแต่ละวันในเวลาเดียวกัน เงื่อนไขทางด้านเวลาและวิธีปฏิบัติเหล่านี้ ทำให้วงการข่าวโทรทัศน์ไม่มีการพัฒนาไปในทางที่สร้างสรรค์มากขึ้นเท่าใดนัก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ อันหมายถึงนโยบาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการควบคุมหรือกำหนดแนวทางในกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ โดยจะศึกษากรณีสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ทั้งในแง่ระเบียบปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมา ตลอดจนอิทธิพล ปัจจัย เงื่อนไข หรืออำนาจแฝงที่เป็นกรอบควบคุมกระบวนการตัดสินใจของผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการผลิตข่าว เพื่อแพร่ภาพออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่องดังกล่าว

ปัญหาวิจัย

1. กรอบของกระบวนการผลิตข่าว เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์แต่ละสถานี เป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้าง ที่มีผลกระทบต่อการใช้ปฏิบัติตามกรอบของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวของแต่ละสถานี

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงกรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทโรทัศน์
2. เพื่อทราบ และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกรอบของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข้าวแต่ละสถานี

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

1. กรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทโรทัศน์ของแต่ละสถานี แตกต่างกันไปตามระเบียบปฏิบัติ และประเพณีปฏิบัติ
2. กรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทโรทัศน์ มีผลต่อการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตข้าวออกอากาศ
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกรอบของกระบวนการผลิตข้าว ไทโรทัศน์ แต่ละสถานี แตกต่างไปตามสถานการณ์บ้านเมือง รูปแบบการปกครอง และความเป็นอิสระขององค์กร

ข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption)

การศึกษาครั้งนี้ จะให้ความสนใจต่อการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของแต่ละสถานี ตลอดทั้งกระบวนการผลิตข้าว เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การปฏิบัติงานทุกอย่าง ภายใต้องค์กรใด องค์กรหนึ่งจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือกรอบ ควบคุมให้การปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กร เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายขององค์กรในท้ายที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม การที่สมาชิกขององค์กรจะปฏิบัติตามกรอบนั้น ๆ หรือไม่ เพียงไร หรือจะบิดเบือนกรอบ ให้เป็นไปในรูปแบบใด ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผล หรือปัจจัยอื่น ๆ

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในการศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ผู้วิจัยจะศึกษาจากสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ในช่วงเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2536 รวมเวลาทั้งสิ้น 8 เดือน

นิยามศัพท์

1. *ข่าวโทรทัศน์* หมายถึง ข่าวที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง ในกรุงเทพมหานคร ในภาคค่ำ คือตั้งแต่เวลา 19.00 น. เป็นต้นไป จนจบรายการข่าวภาคค่ำ ซึ่งแต่ละสถานีจะจบรายการข่าวในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่ไม่เกินเวลา 21.00 น. ยกเว้นสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ที่จะเริ่มรายการข่าวภาคค่ำเวลาประมาณ 21.00 น. และจบรายการเวลาประมาณ 21.30 น. ข่าวโทรทัศน์ในความหมายนี้ หมายถึง การรายงานข่าวโดยผู้ประกาศข่าวในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น ไม่รวมถึงรายการแทรกที่เป็นสารคดีสั้น หรือคอลัมน์ต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง กับข่าวที่รายงานโดยผู้ประกาศข่าว

2. *กระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์* หมายถึง การปฏิบัติงานข่าวโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของแต่ละสถานี ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือกประเด็นในการทำข่าว การมอบหมายงาน การสื่อข่าว การเขียนข่าว การติดต่อเพียบั้นที่กภาพข่าว การคัดเลือกข่าวเพื่อออกอากาศ การจัดเรียงลำดับประเด็นในการนำเสนอ และการนำเสนอข่าวออกอากาศทางโทรทัศน์

3. *กรอบ* แยกความหมายได้ 2 ประการ คือ

3.1 หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ได้แก่ ข้อบังคับ

ตามกฎหมาย กฎระเบียบ และนโยบายของสภานี้ และจรรยาบรรณของนักวิชาชีพ สื่อสารมวลชน รวมเรียกว่า ระเบียบปฏิบัติ

3.2 หมายถึง จริยธรรม คุณธรรม สามัญสำนึก ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ อดทนอดกลั้น ตลอดจนกระบวนการวินิจฉัย และการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ด้วยตนเอง หรืออำนาจแฝงที่ปรากฏในลักษณะของคำสั่งจากฝ่ายบริหาร หรือผู้ควบคุม นโยบายสภานี้ โดยไม่มีข้อตกลง ข้อกำหนด หรือกฎหมายอื่นใดกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม คุณธรรม สามัญสำนึก หรือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตลอดจนจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชน อันเป็นการปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมา รวม เรียกว่า ประเพณีปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงในการทำงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าวที่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ ลักษณะดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นได้จากลักษณะ เนื้อหาข่าวที่ออกอากาศในแต่ละวัน การจัดเรียงลำดับความสำคัญของข่าว และลักษณะ เฉพาะของข่าวที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานี

2. ผลการวิจัยนี้ อาจจะทำให้เกิดกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการมองเห็นสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นทุกวัน ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานข่าว ซึ่งมีทั้ง ข้อดี และข้อบกพร่อง อันอาจจะนำไปสู่การพัฒนาางานข่าวได้ต่อไปในอนาคต